Hoe de nieuwe Corona-minister onwaarheid sprak

Posted on 29 januari 2022 by Paul Hekkens

Tijdens zijn tweede persconferentie op 25 januari toonde minister Ernst Kuipers een tweetal plaatjes met telkens 100 poppetjes. Elke poppetje stelt 1 procent voor. 1 procent waarvan? Dat is verschillend voor beide plaatjes. Bij het eerste plaatje staat 'Nederland'. Bedoeld is de Nederlandse bevolking van 18 jaar of ouder. Bij het tweede plaatje staat 'Ziekenhuis'. Bedoeld zijn coronapatiënten in het ziekenhuis. Onduidelijk blijft of patiënten jonger dan 18 jaar zijn buitengesloten. Waarschijnlijk niet. Een heel groot probleem hoeft dat echter niet te zijn, omdat maar weinig mensen jong dan 18 jaar vanwege corona in het ziekenhuis liggen.

Alhoewel, nu omikron heerst blijken steeds vaker patiënten die om de een andere reden in het ziekenhuis zijn beland, toch met omikron besmet blijken te zijn. Dat kunnen dus ook jongeren zijn. Maar goed, ze zijn bedoeld om een breed publiek te verduidelijken hoe zinvol vaccineren en boosteren is, en niet om over details te minemutsen. Enige coulance is dus gerechtvaardigd.

Fraaie plaatjes

Ik heb van de fraaie plaatjes een eenvoudige tabel gemaakt. Op de toegevoegde data zou ik nog even niet letten. Het belang daarvan bespreek ik verderop pas.

	Nederland (23 jan)	**Ziekenhuis** (1 dec – 13 jan)
Vaccinatie + booster	56,5%	1,5%
Basisvaccinatie	29,5%	43%
Niet (volledig) gevaccineerd	14%	55,5%
Totaal	100%	100%

Kuipers licht toe: 'Als je gevaccineerd bent, dan ben je minder vatbaar voor het virus, en dat ziet u op dit plaatje. Links in beeld ziet u de vaccinatiegraad onder alle 18-plussers. Van hen is een groot deel gevaccineerd en heeft ook een boost gehad. (…) Het gaat om 56 procent van de 18-plussers. In de ziekenhuizen is het beeld totaal anders en dat ziet u op het rechter plaatje. Daar zijn de mensen met dat boost-vaccin sterk in de minderheid.'

Op zich maakt een vergelijking tussen beide plaatjes nog niet duidelijk welk risico je loopt om in het ziekenhuis terecht te komen, ook niet als je in het geheel niet gevaccineerd bent. In dat geval zou je toch moeten nagaan hoeveel mensen dat zijn: '14 procent van de Nederlandse bevolking van 18 jaar of ouder.' Vervolgens moet je dat aantal dan vergelijken met het aantal mensen dat 55,5 procent van de coronapatiënten in ziekenhuizen uitmaakt. Een veilige schatting lijkt mij dat het meer dan 1 miljoen en het ander minder dan duizend mensen zijn. In dat geval is de kans om als ongevaccineerde in het ziekenhuis terecht te komen, kleiner dan 0,1 procent.

Mogen we de plaatjes geloven?

Hoe moeten we die plaatjes lezen? Als de verhoudingen in het ziekenhuis hetzelfde waren dan in Nederland, dan zou daarmee aangetoond zijn dat vaccineren en boosteren geen enkel verschil maakt. Het aandeel geboosterden zakt echter van 56,5 naar 1,5 procent, terwijl het aandeel van niet gevaccineerden stijgt van 14 procent naar 55,5 procent. Het aandeel van mensen met een basisvaccinatie stijgt van 29,5 naar 43 procent, wat er niet op duidt dat vaccinatie niet werkt, maar wel

aangeeft dat boosteren toch wel aan te bevelen is. Als we de plaatjes mogen geloven, dan maken deze duidelijk dat boosteren de kans verkleint om in het ziekenhuis terecht te komen ten opzichte van basisvaccinatie, en dat basisvaccinatie nog altijd een veel betere optie is dan niet vaccineren.

Maar mogen we die plaatjes van minister Kuipers wel geloven? Eerst zag ik geen reden tot twijfel. Maar toen las ik woensdagochtend 26 januari, nog voorafgaand aan de Tweede Kamer-commissievergadering 'Update coronavirus', in de Volkskrant dat de plaatjes van Kuipers geen eerlijk beeld geven. De twee plaatjes betreft verschillende tijdsvakken op een onjuiste wijze gecombineerd. Als je ervan uit gaat dat mensen na besmetting pas twee weken later in het ziekenhuis terecht komen, dan zou het verantwoord zijn om de vaccinatiegraad in Nederland te vergelijken met die van coronapatiënten in het ziekenhuis op een later tijdstip.

Wat Kuipers doet is echter het omgekeerde. Het plaatje van de vaccinatiegraad in Nederland betreft de stand van zaken op zondag 23 januari terwijl het plaatje over het ziekenhuis gaat over de periode van 1 december tot 13 januari. Het artikel in de Volkskrant meldt hierover: 'Dan is het logisch dat van alle opgenomen coronapatiënten een relatief laag deel (1,5 procent) een booster had gekregen. Het is aannemelijk dat er inmiddels een hoger percentage geboosterde personen in het ziekenhuis terechtkomt.' Kuipers vergelijkt dus wat niet met elkaar te vergelijken is. In mijn ogen is dat liegen. Hij sprak in ieder geval niet de waarheid.

Een alternatief plaatje

Uitgaand van het plaatje over de vaccinatiegraad onder coronapatiënten in het ziekenhuis tussen 1 december en 13 januari, is het volgens de Volkskrant beter dit te vergelijken met de vaccinatiegraad onder volwassenen van begin december. Dat levert dan de volgende verhoudingen op: vaccinatie + booster 5 procent, basisvaccinatie 81 procent, niet (volledig) gevaccineerd 14 procent.

Vergelijken we dan Nederland en ziekenhuis met elkaar, dan krijgen we het volgende beeld:

	Nederland (begin dec)	**Ziekenhuis** (1 dec – 13 jan)
Vaccinatie + booster	5%	1,5%

Basisvaccinatie	81%	43%
Niet (volledig) gevaccineerd	14%	55,5%
Totaal	100%	100%

Hieruit valt af te leiden dat boosteren weliswaar loont, maar toch niet zo heel veel voordeel oplevert ten aanzien van de basisvaccinatie. Omdat het percentage niet (volledig) gevaccineerden op 14 procent blijft staan, blijft onverkort van kracht dat deze groep oververtegenwoordigd is in de ziekenhuizen.

Waarom reageert de Tweede Kamer (nog) niet?

Toen ik dat artikel woensdagochtend las, dacht ik dat daar het debat wel over zou gaan: minister Kuipers manipuleert de cijfers en geeft geen eerlijk beeld naar de burger toe. Ik heb woensdagavond het debat nog doorgescand. Kan zijn dat ik iets over het hoofd heb gezien, maar volgens mij ging het in het geheel niet over het Volkskrantartikel. Ik vraag me af: waarom eigenlijk niet?

Een eerste mogelijkheid is dat de Kamerleden het artikel dat pas om 9 uur 53 op de website verschijnt nog niet hadden gelezen. Maar denk ik dan: er zijn er toch genoeg fractiemedewerkers die dat nieuws even kunnen door-appen?

Een tweede reden kan zijn dat het artikel zelf enigszins terughoudend is met conclusies. Het artikel lijkt de leugenachtigheid van Kuipers enigszins te vergoelijken als het eindigt met de volgende twee zinnen: ‘De kans dat gevaccineerden in het ziekenhuis zijn opgenomen, is in het plaatje van Kuipers correct weergegeven. Terwijl slechts 14 procent van de 18-plussers ongevaccineerd is, is 55 procent van de volwassenen in het ziekenhuis ongevaccineerd.’ Blijkbaar schrikt men van de eigen conclusies. ‘Correct’ lijkt me hier overigens een verkeerde kwalificatie. Het is eerder zo dat de leugen van Kuipers op dat punt toevallig overeenkomt met dat wat dichter bij de waarheid zit. Toevallig is in beide gevallen 14 procent niet (volledig) ongevaccineerd.

Een derde reden kan zijn dat de Kamer opgelucht is eindelijk verlost te zijn van Hugo de Jonge als het om corona gaat. Eindelijk is er een minister met een medische achtergrond: iemand met verstand van zaken. De Jonge is inmiddels verhuisd naar het volgende hoofdpijndossier: volkshuisvesting.

Wat, ten vierde, ook kan is dat het kwartje bij Kamerleden nog niet gevallen is, en dat de kritiek pas met enige vertraging losbarst.

Misschien was men, ten vijfde, ook te drukdoende om Kuipers op een andere verdraaiing te betrappen. Zijn voorstelling van zaken dat handhaving van de coronapas tot 15 procent minder besmettingen zou leiden, blijkt toch wat te rooskleurig.

Een zesde en laatste mogelijkheid die ik zie, is dat de minister weliswaar gelogen heeft, dan wel de feiten ernstig heeft verdraaid, maar dat niet in de Tweede Kamer, maar 'slechts' tijdens een persconferentie heeft gedaan. De Tweede Kamer voorliegen is doodzonde. Maar misschien denkt de Tweede Kamer milder over het voorliegen van de bevolking tijdens een persconferentie.

Paul Hekkens *is auteur van* ***'Stille Lente'****, de kroniek van de maanden dat Corona Nederland binnenviel. 'Stille Lente' is overal te krijgen, zoals* ***HIER*** *Aanbevolen!*